Sveriges läkarförbund
Den medicinska professionens organisation

2025-10-15

Gem 2025/0161

Till Justitiedepartementet

Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – några anslutande frågor (SOU 2025:45), Ju2025/01012

Sveriges läkarförbund har fått rubricerat betänkande på remiss och vill framföra följande synpunkter.

Sammanfattning

Läkarförbundet har inget att erinra mot förslaget om att en myndighet på eget initiativ ska få lämna ej sekretessbelagda uppgifter till en annan myndighet eller förslaget om att en myndighet, om det inte är olämpligt, ska få lämna ut uppgifter elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst.

Förbundet motsätter sig förslaget om att det i kompletterande dataskyddsreglering (s.k. register-författningar) ska införas bestämmelser av innebörden att, oavsett vad som anges i register-författningens ändamålsbestämmelser, så ska uppgiftslämnande i överensstämmelse med lag eller förordning vara tillåten. Innan sådan reglering införs behöver var och en av registerförfattningarnas ändamålsbestämmelser noga analyseras och följdändringar i offentlighets- och sekretesslagen övervägas.

Utvecklade synpunkter

Inledning

Utredningen har haft i uppdrag att föreslå förbättrade möjligheter att dela information om enskilda inom och mellan myndigheter. Detta mot bakgrund av intresset av att information ska kunna delas i den utsträckning som behövs bl.a. för att myndigheterna ska kunna förebygga, utreda och bekämpa olika former av fusk, regelöverträdelser och brottslighet.

Läkarförbundet anser att det är viktigt att myndigheter har tillgång till de uppgifter de behöver för att effektivt kunna utföra sina uppdrag, inte minst vad gäller att motverka och utreda brottslighet och regelöverträdelser. Samtidigt behöver enskildas integritetsintresse noga beaktas vid överväganden om reglering som kan innebära ökad spridning av personuppgifter.

I betänkandet lämnas följande tre huvudförslag:

- Den nu gällande skyldigheten för en myndighet att på begäran lämna uppgifter som inte omfattas av sekretess till andra myndigheter kompletteras med en möjlighet för myndigheten att lämna sådana uppgifter på eget initiativ.
- I kompletterande dataskyddsreglering (s.k. registerförfattningar) ska det införas bestämmelser som anger att uppgiftslämnande i överensstämmelse med lag eller förordning är tillåten.

- Myndigheter ska, om det inte är olämpligt, ha möjlighet (men inte skyldighet) att lämna ut uppgifter elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst.

Läkarförbundet kommenterar nedan förslagen i tur och ordning.

Förslaget om möjlighet för myndighet att på eget initiativ lämna ej sekretessbelagda uppgifter till annan myndighet

Utredningen föreslår en ny bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen, enligt vilken en myndighet på eget initiativ ska få lämna uppgifter som inte omfattas av sekretess till annan myndighet. Detta under förutsättning att utlämnandet kan antas vara av betydelse för att den utlämnande eller mottagande myndigheten ska kunna fullgöra sin författningsreglerade verksamhet. Bestämmelsen ska komplettera befintlig reglering om att myndighet är skyldig att på begäran från annan myndighet lämna ut uppgifter som inte omfattas av sekretess. Bakgrunden till förslaget är att, även om de uppgifter som omfattas av förslaget inte är sekretessbelagda, så finns ingen uttrycklig bestämmelse som anger att utlämnande av sådana uppgifter får ske till annan myndighet på eget initiativ. Detta har uppfattats vara ett problem ur dataskyddsregleringssynpunkt. Dataskyddsförordningen (GDPR) anger nämligen att för att en behandling, t.ex. ett utlämnande, av en personuppgift ska vara tillåten så ska det finnas en rättslig grund för behandlingen, dvs. en författningsbestämmelse som anger att den aktuella behandlingen är tillåten. Eftersom det i dagsläget saknas en sådan bestämmelse har det uppstått osäkerhet om huruvida myndigheter på eget initiativ får lämna ej sekretessbelagda uppgifter till andra myndigheter.

Läkarförbundet har inget att erinra mot utredningens förslag, som alltså handlar om utlämnande av uppgifter som inte är sekretessbelagda men där det ändå funnits osäkerhet om huruvida gällande dataskyddsreglering tillåter utlämnande. Något helt fritt utbyte av uppgifter är det inte fråga om, eftersom den föreslagna bestämmelsen ställer krav på att uppgifterna kan antas vara av betydelse för att den utlämnande eller den mottagande myndigheten ska kunna fullgöra sin författningsreglerade verksamhet.

Förslaget om att i kompletterande dataskyddsreglering (registerförfattningar) införa regler om att uppgiftslämnande i överensstämmelse med lag eller förordning är tillåten

Utredningen påpekar att bestämmelser om offentlighet för allmänna handlingar finns i Tryckfrihetsförordningen samt att undantag från offentlighet, dvs. sekretess, ska framgå av offentlighets- och sekretesslagen (OSL). Antingen genom en direkt sekretessbestämmelse i OSL eller genom att OSL hänvisar till en annan lag där sekretessen framgår. Utredningen noterar vidare att det i ett antal registerförfattningar – författningar med bestämmelser om myndigheters handläggning i vissa avseenden – finns bestämmelser om för vilka ändamål myndigheten får hantera personuppgifter. Dessa ändamålsbestämmelser kan, trots att kravet på direktreglering eller hänvisning i OSL inte är uppfyllt, uppfattas begränsa myndigheternas möjlighet att lämna ut uppgifter. Den grundläggande lagstiftningsstrukturen vad gäller offentlighet och sekretess för allmänna handlingar, där alla sekretessregler alltså ska framgå direkt eller indirekt i OSL, skulle i så fall åsidosättas. Utredningen föreslår mot denna bakgrund att det i registerförfattningarna förs in bestämmelser av innebörden att personuppgifter, oavsett vad som anges i ändamålsbestämmelserna, även får behandlas i överensstämmelse med lag eller förordning.

Läkarförbundet anser att sekretessreglering behöver vara så lättfattlig, lättöverskådlig och logiskt uppbyggd som möjligt. Det är olyckligt ifall ändamålsbestämmelser i registerförfattningar inte är i linje med den tänkta juridiska strukturen för offentlighets- och sekretessreglering. Förbundet bedömer dock att befintliga ändamålsbestämmelser åtminstone i vissa fall sannolikt har införts just för att hindra spridning av personuppgifter och detta oavsett om korrelerande reglering tagits in i OSL eller inte. Utredningen hänvisar själv till att man funnit förarbetsuttalanden som tyder på detta och på s 241 i betänkandet påpekas att Offentlighets- och sekretesskommittén i betänkandet Ny sekretesslag (SOU 2003:99) uttalade att ändamålsbestämmelser skulle kunna ses som speciallagstiftning innebärande sekretess. Oavsett vilket syftet varit med de olika ändamålsbestämmelserna bedömer Läkarförbundet att de i vart fall kommit att tillämpas som om de begränsar myndigheternas möjlighet att lämna ut uppgifter.

Läkarförbundet avstyrker, mot denna bakgrund, utredningens förslag att personuppgifter, oavsett registerförfattningarnas ändamålsbestämmelser, ska få behandlas för uppgiftslämnande i överensstämmelse med lag eller förordning. Innan reglering i enlighet med utredningens förslag i denna del införs behöver var och en av registerförfattningarnas ändamålsbestämmelser noga analyseras. Någon sådan analys har inte gjorts. Det behöver också övervägas ifall följdändringar i OSL är nödvändiga för att säkerställa adekvat sekretesskydd för vissa uppgifter. Utredningen uttalar själv på s 266 att det kan finnas anledning att överväga följdändringar, men bedömer att sådana överväganden ligger utanför uppdraget.

Förslaget om att myndigheter, om det inte är olämpligt, ska få lämna ut uppgifter elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst

Läkarförbundet har inget att erinra mot detta förslag. Myndigheters handläggning, inklusive person-uppgiftsbehandling, är i dagsläget till helt övervägande del digital. Även om elektroniskt utlämnande av uppgifter i viss mån innebär ökade integritetsrisker jämfört med annat utlämnande så framstår det inte som rimligt att i dagens digitaliserade samhälle omöjliggöra utlämnande på elektronisk väg. Vid sådant utlämnande ska dessutom gällande dataskyddsreglering följas, vilket innefattar krav på adekvat säkerhet i den digitala hanteringen. Kriteriet ”om det inte är olämpligt” i den föreslagna regleringen innebär därtill att elektroniskt utlämnande inte får ske då omständigheterna talar emot det. En bedömning av lämpligheten behöver alltså göras. Vidare undantas direktåtkomst, en särskilt integritetskänslig form av elektronisk åtkomst till uppgifter, från de föreslagna bestämmelsernas tillämpningsområde. Läkarförbundet anser sammantaget att förslaget är väl övervägt.

Avslutande kommentar

Ett flertal utredningar har på senare tid lämnat författningsförslag som innebär utökade möjligheter och skyldigheter att lämna ut personuppgifter. Läkarförbundet anser att det stora antalet förslag och deras juridiskt komplicerade natur gör det svårt att få en överblick över den samlade effekten på den personliga integriteten ifall alla förslagen genomförs. En samlad analys bör därför göras för att säkerställa att den totala effekten av författningsförslagen uppfyller rimliga krav på proportionalitet och värnande av individers personliga integritet.

Med vänlig hälsning

Sofia Rydgren Stale
Ordförande
Sveriges läkarförbund

Tomas Hedmark
Förbundsjurist
Avdelning Arbetsliv och Juridik
Sveriges läkarförbund

tomas.hedmark@slf.se
070-790 33 31